

7. שיג ושיח חלק א עמוד 50

לאורך חייהם של אברהם ושרה, ה' הבטיח להם שוב ושוב שני דברים: ילדים וארץ... למרות כל זאת כאשר שרה מתה אין לאברהם אפילו אמה על עמה של קרקע משלו, ויש לו רק ילד אחד הממשיך את בריתו עם אלוקים, יצחק, שעוד לא התחתן. שום הבטחה לא הוגשמה. עתה מובן לנו הפירוט יוצא הדופן בשני הסיפורים המרכזיים... סיפור קניית השדה וסיפור חיפוש האשה ליצחק... והתורה מאטה את העלילה כדי שלא נחמיץ את הלקח הכרוך באופן התגשמותו. ה' המבטיח אבל אנחנו צריכים לפעול. ה' מבטיח לאברהם את הארץ. אבל הוא צריך לקנות את שדהו הראשון. ה' מבטיח לאברהם צאצאים רבים מספור, אבל לשם כך אברהם צריך לדאוג שבנו יתחתן, ושיתחתן עם אשה שתחיה איתו את חיי הברית. ה' מבטיח אבל מקיים ביחד איתנו

לדחוק או לא לדחוק את השעה...

8. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סד עמוד א

אמר רבי אבין הלוי: כל הדחוק את השעה - שעה דוחקתו (כגון אבשלום שבקש למלוך בחזקה), וכל הנדחה מפני השעה - שעה נדחת מפניו, מדרבה ורב יוסף. דרב יוסף סיני, ורבה עוקר הרים. אצטריכא להו שעתא, שלחו להתם: סיני עוקר הרים איזה מהם קודם? שלחו להו: סיני קודם, שהכל צריכין למרי חטיא. אף על פי כן לא קבל עליו רב יוסף, דאמרי ליה כלדאי: מלכת תרתין שנין. מלך רבה עשרין ותרתין שנין, מלך רב יוסף תרתין שנין ופלאגא. כל הנך שני דמלך רבה, אפילו אומנא לביתיה לא קרא.

9. עיון יעקב (על עין יעקב) ברכות פרק ט - הרואה דף סד עמוד א אות קמז

הטעם לפי שהוא רוצה לדחוק את השעה להיות לו גדולה קודם זמן הנקבע לו לכך נאסף קודם זמנו וכדאי' בתענית דף כ"ד אתה הטרחת את קונך להמצא תואנה שלא בזמנו ונראה דזה כוונת הפסוק במשלי כ"א וכל אץ אך למחסור דהיינו חיסור שנותיו ולפי שמדה טובה מרובה ממדת פורענות ונדחה מפני השעה מחמת עונו שבו לא די שאין השעה נדחית מפניו אלא שקאמר שהשעה עומדת לו ביותר שהרי כלדאי אמרו לרב יוסף שימלך רק תרתי שנין והוא מלך תרתי שנין ופלאגא ואף גם כל אותן שנים שמלך רבה לא חלה רב יוסף כלל

10. משנה מסכת אבות פרק ב משנה יג

רבי שמעון אומר הוי זהיר בקרית שמע ובתפלה וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא

11. ליקוטי מוהר"ן תורה קצו

(אבות פ"ב) וכשאתה מתפלל אל תעש' תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים וכו'. כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, היינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דווקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגזילה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן הש"י יתן ואם לאו לאו, כמובא במ"א. וזה אל תעשה תפלתך קבע, מלשון גזילה, כמו שכתוב (משלי כב) וקבע את קובעיהם נפש. היינו שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנים או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמוד עצמו בתפילתו, שדווקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפלתו, כי זה הוא תפלת קבע שלוקח הדבר בחזקה בגזילה, רק יתפלל רחמים ותחנונים כנ"ל:

חיי שרה - לדעת להרפות

1. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב - ג

(ג) וַיִּקֶם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת לְאִמְרָם: ... (ז) וַיִּקֶם שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמִכְפֶּלֶה אֲשֶׁר לְפָנַי מִמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב: (יח) לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה לְעֵינַי בְּנֵי חַת בְּכָל בְּאֵי שְׁעַר עִירוֹ: אבן עזרא

ומאז נתקיים השדה לאחוזת קבר לו ולזרעו. ונזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים ולמתים. ועוד לקיים דבר ד' לאברהם להיות לו נחלה:

2. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ד

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם תָּנוּ לִי אַחְזַת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאַקְבְּרָה מֵתִי מִלְפָּנַי: רש"י

ומדרש אגדה אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקדוש ברוך הוא (לעיל יב ז) לזרעך אתן את הארץ הזאת:

3. בראשית (פרשת וירא) פרק כב פסוק כ

(כ) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּגַד לְאַבְרָהָם לְאִמְרָה הִנֵּה יֵלְדָה מִלְּךָהָ גַם הוּא בְּנִים לְנַחֲרוֹ אַחֲרָי: רש"י

בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, בשרו הקדוש ברוך הוא שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו אחרי הדברים האלה הרהורי דברים שהיו על ידי עקידה:

האדם נדחף למקומו

4. רש"י בראשית (פרשת וירא) פרק כב פסוק א

(א) ויהי אחר הדברים האלה - כל מקום שנא' אחר הדברים האלה מחובר על הפרשה שלמעלה... אף כאן אחר הדברים שכרת אברהם ברית לאבימלך לו ולנינו ולנכדו של אברהם ונתן לו שבע כבשות הצאן וחרה אפו של הק' על זאת שהרי ארץ פלשתים בכלל גבול ישראל והק' ציוה עליהם לא תחיה כל נשמה וגם ביהושע מטילין על ערי חמשת סרני פלשתים גורל, לכן והאלקים נסה את אברהם קינתו וציערו

5. רש"י בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב

לספוד לשרה ולבכתה - ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחו נשמתה ממנה ומתה:

6. פרקי דרבי אליעזר פרק לב

כְּשֶׁבֵּא אַבְרָהָם מֵהַר הַמּוֹרִיָּה חָרָה אָפוֹ שֶׁל סַמְאֵל [נ"א: שטון], שָׂרָאָה שְׁלֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ תַּאֲוֹת לְבוֹ לְבִטֵּל קֶרְבָּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. מֵהַ עֲשָׂה, הִלָּךְ וְאָמַר לְשָׂרָה, אֵי שָׂרָה לֹא שָׁמַעְתָּ מֵהַ שְׁנַעֲשָׂה בְּעוֹלָם, אֲמָרָה לּוֹ לְאוֹ, אֲמַר לָהּ לִקְחִי אִישׁךָ הַזֶּקֶן לְנַעַר לְיִצְחָק וְהַקְרִיבוּ לְעוֹלָה, וְהַנְעַר בּוֹכָה וּמִלִּיל שְׁלֹא יְכוּל לְהַנְצִל. מִיָּד הִתְחִילָה בּוֹכָה וּמִלִּילָתָה. בְּכֶתֶה שְׁלֹשׁ בְּכִיּוֹת כְּנֶגְדַּ שְׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת, שְׁלֹשׁ יְלִלוֹת כְּנֶגְדַּ שְׁלֹשׁ יְבֻבוֹת, וּפְרָחָה נִשְׁמָתָה וּמָתָה. בָּא אַבְרָהָם אֲבִינוֹ וּמְצָאָה שְׁמָתָה...

19. בעל שם טוב בראשית פרשת ויחי אות א

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. בשם הבעל שם טוב, אשר יקרא, דרך מקרה, שכל אחד ואחד ישב על עבודתו, בהיסח הדעת, ופתאום יבוא משיח

20. שיג ושיח שם

אבל נראה שהלקח החשוב ביותר הוא שהבטחות גדולות - ארץ, ילדים לאין ספור - מתממשות באמצעות התחלות קטנות. זה מסע של צעד אחר צעד, מעשה אחר מעשה, יום אחר יום, וגם אילו הייתה מוטב לה שלא הייתה. הישגיה ידמו לקיקיון של יונה הנביא: בן לילה יהיו ובן לילה יאבדו. אברהם קנה רק שדה קטן, והוליד רק בן אחד שימשיך את בריתו. אבל הוא לא התלונן על כך שלא קיבל את כל מה שהובטח לו, אלא הלך לעולמו שלו ושבע רצון. כי הוא התחיל. כי הוא השאיר לדורות העתיד תשתית שיוכלו לבנות על גביה. שינוי גדול הוא תמיד פרי עבודתם של כמה דורות. איש מאיתנו לא יזכה לראות בחייו את מלוא הפירות של עמל דורנו. אך אנו רואים את היד, מתחילים במסע, ומטפחים לנו ממשיכים....

להיות קשוב למציאות

21. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף פ עמוד ב

ודלת הננעלת לא במהרה תפתח, מאי היא? מר זוטרא אמר: סמיכה. ...

22. מהר"ץ חיות מסכת בבא קמא דף פ עמוד ב

רבי צבי הירש חיות נולד בשנת תקס"ו (1805) בגליציה

לדעתי שלשה ענינים הן מסגנון אחד בא להורות שאם יזדמן לאדם שעה מוכשרת לא יעבור הזמן בבטלה רק יעשה כל ההשתדלות המועילות כי לא במהרה יזדמן לו שעה מוכשרת כזאת ועיקר בזה הוא כי דלת הננעלת לא במהרה תפתח כמו שהיה הענין בסמיכה כיון דאדחי השעה ונתמנה מר בר רב אשי לנשיא אף על פי שכולם הסכימו למנות את רב אחא מדפתי

23. תהלים פרק מו פסוק ט - יא

(ט) לְכוּ חֲזוּ מִפְעֻלֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ: (י) מִשְׁבֵּית מִלְחָמוֹת עַד קֶצֶה הָאֶרֶץ קִשְׁתִּי יִשְׁבֵּר וְקִצְצֵי חֲנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרָף בְּאֵשׁ: (יא) הֲרֵפוּ וְדַעוּ כִּי אֲנִי אֱלֹקִים אַרוֹם בְּגוֹיִם אַרוֹם בְּאֶרֶץ: מִצִּדֹת דָּוִד

(יא) הרפו - הרפו ידכם מלהחזיק במלחמה ודעו שאנכי אלקים והכל שלי ובידי ליתנה למי שארצה:

מעשה אליעזר בחיפוש שידוך ליצחק

24. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ד עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן. ואלו הן: אליעזר עבד אברהם, ושאלו בן קיש, ויפתח הגלעדי. אליעזר עבד אברהם - דכתיב והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך וגו', יכול אפילו חיגרת אפילו סומא - השיבו כהוגן, ונזדמנה לו רבקה.

25. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כד פסוק טו - טז

(י) וַיִּסְפָּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה: (טו) וַיְבָאָה יִצְחָק הָאֵלֶּה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָה וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ: פ רש"י

(י) ויספר העבד - גלה לו נסים שנעשו לו שקפצה לו הארץ ושנזדמנה לו רבקה בתפלתו:

12. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קז עמוד א

וכן תנא דבי רבי ישמעאל: ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם, אלא שאכלה פגה (שקפץ את השעה לזיקק על ידי עבירה)

13. חידושי אגדות [ספרי המהר"ל] מסכת סנהדרין דף קז עמוד א

ראויה לו בת שבע. רק שאכלה פגה, כלומר שעדיין לא הגיע הזמן, ומפני שהיתה ראויה אליו היה להוט אחריה, כמו דבר שהוא מוכן ומזומן אליו ואין יכול להמתין עד שהגיע זמן הכושר.

14. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

כי הא דרבא שמעיה לההוא גברא דבעי רחמי ואמר: תזדמן לי פלניתא. - אמר ליה: לא תיבעי רחמי הכי. אי חזיא לך - לא אזלא מינך, ואי לא - כפרת בה'.

15. חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

וק"ל והא איהו סבר שיכול אחר להקדימו ברחמים, אי נמי דמילתא בעלמא אמר ליה כי הכיר בחכמתו שאינה טובה לו, והיינו דאמר ליה נמי לא אמרי לך לא תיבעי רחמי עלה דמילתא, כלומר להכי אמרי לך לא תיבעי עלה רחמי שהייתי יודע ומכיר כי סופך להתחרט בה

16. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צז עמוד א

כי הא דרבי זירא, כי הוה משכח רבנן דמעסקי ביה (לידע מתי יבא), אמר להו: במטותא, בעינא מניינו לא תרחקוה. דתנינא: שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן: משיח, מציאה, ועקרב.

17. שעורי דעת חלק ב - מעלות התורה שעור ה

הרב יוסף יהודה ליב ב"ר מרדכי בלור נולד בשנת תר"ך (1860) בליטא. למד בישיבת וולוז'ין ובישיבת המוסר בעיר קלם. איך אפשר לומר שעלינו להתיאש מן הגאולה הלא נצטוינו לחכות על הגאולה "ואם יתמהמה חכה לו" (חבקוק ב') ואחת מן השאלות ליום הדין היא "צפית לישועה"? ובכל תפלה ערב ובקר וצהרים ובברכת המזון תקנו לנו חז"ל להזכיר בנין ירושלים ומלכות בית דוד ובזכות זה מבקשים אנו שיגאלנו "ותמלוק עלינו כי מחכים אנחנו לך" ואיך אפשר לומר שעלינו להתיאש מן הגאולה.

18. שעורי דעת חלק ב - מעלות התורה שעור ה

וגם זה עלינו לדעת כי אי אפשר לאדם להגיע עד סוף חשבון זה לדעת מתי ואיך תבא הגאולה, כי תכלית ענין הגאולה וביאת המשיח תלוי במחשבתו של הקדוש ברוך הוא שקדמה לבריאה ולכן אי אפשר לבני אדם לדעת האמצעים איך לקרב ולהביא את הגאולה, ובזה טעו הרבה בזמנים שונים שחפשו עצות להביא את הגאולה בכל דור לפי מה שהוא, אם בדורות הקודמים על ידי סגולות רוחניות, על ידי שמות הקדושים וכדומה, אם בדורות האחרונים על ידי סבות טבעיות וכל זה לא הצליח ואי אפשר שתצליח כי הגאולה אי אפשר להביא על ידי תחבולות בני אדם ואי אפשר לדעת אותן, נעלה ונעלם הוא ענין הגאולה, ולכן תבא בהיסח הדעת, כי לא ידעו בני אדם אל נכון איזה מצב הוא הראוי לגאולה, וזהו מה דאמרינן עד שיתיאשו מן הגאולה, היינו עד שיתיאשו מלהביא את הגאולה על ידי אמצעים ותחבולות, כשם שאי אפשר למצא מציאה על ידי עצות ותחבולות ואם יאבה אדם להשתדל ולחפש אחרי מציאה עלול שעל ידי חפושו יתרחק מן המציאה שהיתה אמנם קרובה ומוכנת לפניו כי יחפש במקום שאיננה ועל ידי יתרחק ממקום המציאה,

26. תרגום אונקלוס בראשית פרק כד
(זו) ואעלה יצחק למשכנא וחזא והא תקנין עובדהא כעובדי
שרה אמיה ונסיב ית רבקה והות ליה לאתו וריחמה ואתנחם
יצחק בתר אמיה:

27. חידושי הגרי"ז סימן מג
יביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה.
ובת"א, ואעלה יצחק למשכנה וחזא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה
אמיה ונסיב ית רבקה. ובפסוק הקודם, ויספר העבד ליצחק את כל
הדברים אשר עשה, ופרש"י גלה לו נסים שנעשו לו שקפצה לו הארץ,
ושנזדמנה לו רבקה בתפלתו עכ"ל. חזינן בזה יסוד מוצק, הנה בכל
שליחות אליעזר לקחת את רבקה היו נסים, הדרך קפצה לפניו והיא
נזדמנה לו מיד, ובנסיון שהתפלל עליו, ובתואל שרצה לעכב בא
המלאך והמיתו, והכל עפ"י מה שאמר לו אברהם "הוא ישלח מלאכו
לפניך ולקחת אשה לבני משם", מופתים גלויים היו בכל פרשה זו
ואליעזר ספר לו את כל זה, ואף עפ"י כ"כ מתי לקחה יצחק רק כאשר
"חזא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה אמיה" רק אז הוא "ונסיב ית
רבקה" וד"ל.

סיכום קצר:

בפרשת חיי שרה אנו נפרדים משתי דמויות מרכזיות -
אברהם ושרה. בפרשה זו אנו עדים למימוש ההבטחות -
הבטחת הארץ והבטחת הזרע. אברהם קונה קרקע בארץ
ישראל ומצווה את עבדו לחפש שידוך ליצחק. שנים רבות
חלפו עד שאברהם נותן ביטוי ממשי להבטחה. העיקרון
שמנחה את אברהם הוא לא לדחוק את השעה. תפקידנו
להתקדם צעד אחר צעד. יש חזון אבל ההתעסקות היומיומית
היא אינה בחזון אלא בפרטים הקטנים שלאט לאט בונים את
הפאזל. על אף שאין לדחוק את השעה חובתנו לפקוח עין
ולראות אם נפתח חלון הזדמנויות שאסור לנו לפספס. אם
אדם מתלבט האם הוא דוחק את השעה או מנצל חלון
הזדמנויות שיבחן את העמדה הנפשית שלו. התקדמות נכונה
באה רק מתוך שלווה הנפש והרפיה ולא מתוך תחושת לחץ.

